

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декаан факультету суспільних наук
/Остапець Ю.О./
« 1 » _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія масової поведінки

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Психологія
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія масової поведінки» для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія освітньої програми «Психологія».

Розробник: Шандор Ф.Ф., професор, доктор філософських наук

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри психології

протокол № 14 від «07» лютого 20 21 р.

Завідувач кафедри проф. Михайлишин У.Б.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 5 від «11» червня 20 21 р.

Голова науково-методичної комісії (Кощин О.О.)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3 аудиторних – 48 самостійної роботи студента – 72	2	2
	Лекції:	
	28	10
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота:	
	72	106

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Психологія масової поведінки**» є засвоєння психології масових явищ, масових комунікативних процесів та поведінки людини у натовпу.

Завдання: оволодіння системою загальнотеоретичних та практично-орієнтованих знань, вмінь і навичок стосовно психологічного опосередкування поведінки людей у великих соціальних групах; гармонізація, синтез знань про психологію великих соціальних груп зі знаннями у сфері протидії злочинності та правопорушенням; формування наукового світогляду щодо психологічних чинників протиправної поведінки людини в натовпі; вмінь зважено та відповідально підходити до вибору заходів профілактики суспільно небезпечних діянь у натовпі.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

Спеціальні компетентності (СК):

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

Для освітньо-професійної програми

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Психологія масової поведінки**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК9 Теоретико-методологічні проблеми психології

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Психологія**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.	ПР1
Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності	ПР11
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	ПР13
Володіти прийомами психологічної інтервенції яка спрямована на поліпшення психічного стану , підвищення потенціалу внутрішньої активності особистості, стійкості до стресу.	ПР15

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Психологія масової поведінки**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати особливості психології масової поведінки як галузі психологічної науки, психологічні особливості маси, публіки, аудиторії, натовпу. Розуміти психологію мас, особливості масової динаміки, психологію політичних партій і масових рухів. Аналізувати психологію масової поведінки у екстремальних ситуаціях.	ПР1
Аналізувати та критично оцінювати масову поведінку за принципом психологічних чинників регуляції; проводити психологічний аналіз аналітичних зрізів масових настроїв у суспільстві.	ПР11
Застосовувати теоретичні знання у різних областях суспільного життя: у попередженні, нейтралізації та розв'язанні конфліктів та протиріч, що виникають серед мас людей, формуванні конструктивного підходу до оточуючих людей, побудові системи позитивних взаємовідносин.	ПР13
Застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших, використовувати ефективні стратегії спілкування залежно від ситуації.	ПР15

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік, контрольна робота у письмовій формі, доповідь, реферат, презентація.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усний (підготовка доповідей, рефератів, презентацій з подальшим захистом та відповідей на проблемні питання на практичних заняттях).

Форма модульного контролю: письмовий (модульна контрольна робота у вигляді відповідей на питання різного рівня складності).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
10	10	10	20		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	50	100
10	10	10	20		

T1, T2 ... T8 – теми.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	30	5	30
Доповідь	4	10	4	10
Презентація	1	5	1	5
Реферат	1	5	1	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (заочна форма) (модуль 1, 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	-	50
10	10	10	20		

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	-	50
10	10	10	20		

T1, T2... T8 – теми.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни (заочна форма)

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	1	20	1	20
Доповідь	4	10	4	10
Презентація	1	10	1	10
Реферат	1	10	1	10
Разом		50		50

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота оцінюється по 50-бальній шкалі і складається з трьох завдань різного рівня складності.

Завдання першого рівня - сприяє більш глибокому і осмисленому засвоєнню програмного матеріалу та спрямоване на розвиток навичок вільного оперування психологічними знаннями. Перше завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінено у 15 балів.

Завдання другого рівня - покликане оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтування у тематичному матеріалі, друге завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінено у 15 балів.

Завдання третього рівня - має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків здобувача з визначеної проблематики, третє завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінено у 20 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Бали	Критерії оцінювання
F	Студентом дана неправильна відповідь на запитання. Він ухилився від аргументації, виявив незадовільні знання понятійного апарату, спеціальної літератури або взагалі нічого не відповів. Практично не знає психолого-педагогічної термінології. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не може користуватися підручником, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними засобами. Володіє тільки окремими прийомами практичної діяльності, яких недостатньо для формування вмінь.
FХ	Має уяву про психолого-педагогічну термінологію. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Конспект з предмету носить не систематизований, фрагментарний характер. Не вміє скласти алгоритм відповіді. Не може відповісти на питання чи виконати практичну роботу без грубих помилок на які не звертає уваги.
E	Студентом в цілому дана правильна відповідь на поставлене запитання. Проте він не зміг переконливо аргументувати її, помилився у використанні понятійного апарату, виявив низький рівень знання відповідних літературних першоджерел. Самостійно відтворює головні положення викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Знає основні психолого-педагогічні терміни. Потребує допомоги викладача чи товаришів для відтворення систематизованого навчального матеріалу. При реалізації знань в вирішенні практичних завдань потребує допомоги викладача на всіх етапах роботи. Часто допускає типові помилки які при допомозі здатен виправити. Повністю відсутнє знайомство з інформацією що викладена в додатковій літературі.
D	Повністю відтворює інформацію що викладена в базовому підручнику. Має значні утруднення при необхідності користування додатковою та довідниковою літературою. Епізодичне знайомство з періодичними психолого-педагогічними виданнями. Сформовані уміння може використовувати у стандартних ситуаціях які закладені у навчальні завдання. При виправленні допущених помилок потребує деякої допомоги викладача. Затрудняється при необхідності використовувати знання отриманні при вивченні інших дисциплін.

С	На основі оволодіння матеріалом в обсязі робочої навчальної програми дисципліни, під керівництвом викладача вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію про педагогічні явища. Цілком самостійно використовує набуті знання, вміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях. Здатен контролювати свою діяльність. При контролі знань досить вільно складає алгоритм відповіді. Швидко знаходить необхідну інформацію в довідниковій літературі. Знайомий з психолого-педагогічними періодичними виданнями поточного року.
В	Вільно володіє матеріалом у відповідності з програмою дисципліни. Знання, вміння та навички може самостійно приміняти у нестандартних ситуаціях навчального характеру. Проявляє інтерес до наукової та науково-популярної літератури з предмету. Самостійно опрацював рекомендовану, додаткову літературу з предмету. В процесі вивчення дисципліни іноді виконував реферати не передбачені робочою програмою дисципліни. Проявляє схильність до аналітико-синтетичної діяльності, здатен висловлювати власну думку що до вивченого матеріалу. Отримані знання використовує при аналізі стану навчально-виховного процесу в університеті.
А	Студентом дана правильна і вичерпна відповідь на поставлене запитання. При цьому виявлено високий рівень володіння понятійним апаратом, знання першоджерел. На основі досконалого знання матеріалу предмету студент набуті знання, вміння та навички використовує при рішенні нестандартних задач. Вільно використовує міжпредметні зв'язки, орієнтується у періодичній та монографічній літературі з предмету. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Виявляє творчі здібності, нахил до самостійної науково-дослідної роботи.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Психологія масової поведінки як галузь психологічної науки.

Маса та масова свідомість. Розглядає загальні питання предмету психологія масової поведінки – предмет, об'єкт, мету, завдання, методи та методологію. Історія виникнення психології масової поведінки та відокремлення її від інших психологічних дисциплін.

Історія психології масової поведінки. Взаємозв'язок психології масової поведінки з іншими дисциплінами та науковими напрямками. Поняття про соціальні групи. Диференціація та особливості великих соціальних груп. Поняття маси та масових настроїв. Масова свідомість.

Тема 2. Психологічні особливості маси, публіки, аудиторії, натовпу.

Поняття масовість. Присутність великої кількості інших людей. Механізми виникнення підвищеної збудженості: страх оцінки, перегрузка через розсіювання уваги, присутність інших людей сама по собі.

Поняття маси, її основні характеристики. Публіка та її основні характеристики. Аудиторія та її основні характеристики. Поняття натовпу.

Тема 3. Психологія мас, особливості масової динаміки.

Поняття маси та її види. Масові тенденції та їх аналіз (конформізація одягу, дистанціювання, акцентування). Особливості дослідження мас.

Ореол взаємодії. Енергетичний потенціал. Масовізація поведінки.

Тема 4. Натовп та його основні характеристики.

Основні характеристики натовпу. Соціально-психологічні ознаки натовпу. Види натовпу: випадковий, діючий, конвенційний, експресивний; пасивний, активний, агресивний. Особливості поведінки індивіда у натовпі. Деіндивідуалізація.

Модуль 2.

Тема 5. Психологія політичних партій і масових рухів.

Психологія масових рухів. Соціально-психологічні функції масового руху. Мотиви участі в масовому русі. Вимоги та етапи розвитку рухів. Політичні партії: кадрові та масові. Психологія масової комунікації.

Система масової комунікації: комунікатор, аудиторія, комунікаційне сполучення. Засоби масової комунікації, зворотній зв'язок. Ефекти масової комунікації: “ореол”, “бумеранг”.

Тема 6. Психологія чуток та пліток.

Чутки як соціальне явище, їх різновиди. Чутки як специфічний вид міжособистісної комунікації. Слух як один з видів поширення інформації. Умови поширення чуток. Умови та витоки виникнення чуток.

Види чуток та пліток, а також їх основні ознаки. Особливості циркуляції чуток. Феномен привабливості пліток. Функції чуток та особливості трансформації пліток. Протидія поширення чуток. Психологія пліток. Користь чуток та пліток.

Тема 7. Психологія релігії.

Коріння релігії. Міфологія та епос. Соціально-психологічні функції релігії. Релігія, релігійність та релігійна віра. Психологія віри. Релігійний культ: психологія релігійних дій. Психологія забобонів.

Специфіка психологічного дослідження феномену релігії як галузі релігієзнавства. Об'єкт, предмет та основні методи дослідження психології релігії. Структурні складові психології релігії. Механізми формування релігійної віри. Основні типи релігійних особистостей.

Тема 8. Психологія масової поведінки у екстремальних ситуаціях.

Класифікація видів стихійних лих, техногенних аварій та катастроф. Проблеми психології екстремальних ситуацій. Особистість у екстремальних умовах. Стресові стани в умовах стихійних лих.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Психологія масової поведінки як галузь психологічної науки.	10	2	2			6
Тема 2. Психологічні особливості маси, публіки, аудиторії, натовпу.	12	2	2			8
Тема 3. Психологія мас, особливості масової динаміки.	12	2	2			8
Тема 4. Натовп та його основні характеристики.	24	6	4			14
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	60	14	10	-	-	36
Модуль 2						
Тема 5. Психологія політичних партій і масових рухів.	12	2	2			8
Тема 6. Психологія чуток та пліток.	9	2	2			5
Тема 7. Психологія релігії.	9	2	2			5
Тема 8. Психологія масової поведінки у екстремальних ситуаціях.	28	6	4			18
Модульна контрольна робота	2	2				
Разом за модуль	60	14	10	-	-	36
Разом за семестр	120	28	20	-	-	72

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Психологія масової поведінки як галузь психологічної науки.	11,5	1	0,5			10
Тема 2. Психологічні особливості маси, публіки, аудиторії, натовпу.	12,5	1	0,5			11
Тема 3. Психологія мас, особливості масової динаміки.	12,5	1	0,5			11
Тема 4. Натовп та його основні характеристики.	23,5	2	0,5			21
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	60	5	2	-	-	53
Модуль 2						
Тема 5. Психологія політичних партій і масових рухів.	12,5	1	0,5			11
Тема 6. Психологія чуток та пліток.	11,5	1	0,5			10
Тема 7. Психологія релігії.	9,5	1	0,5			8
Тема 8. Психологія масової поведінки у екстремальних ситуаціях.	26,5	2	0,5			24
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	60	5	2	-	-	53
Разом за семестр	120	10	4	-	-	106

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Психологія масової поведінки як галузь психологічної науки.	2	0,5
2	Психологічні особливості маси, публіки, аудиторії, натовпу.	2	0,5
3	Психологія мас, особливості масової динаміки.	2	0,5
4	Натовп та його основні характеристики.	4	0,5
5	Психологія політичних партій і масових рухів.	2	0,5
6	Психологія чуток та пліток.	2	0,5
7	Психологія релігії.	2	0,5
8	Психологія масової поведінки у екстремальних ситуаціях.	4	0,5
Разом		20	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Психологія масової поведінки як галузь психологічної науки.	6	10
2	Психологічні особливості маси, публіки, аудиторії, натовпу.	8	11
3	Психологія мас, особливості масової динаміки.	8	11
4	Натовп та його основні характеристики.	14	21
5	Психологія політичних партій і масових рухів.	8	11
6	Психологія чуток та пліток.	5	10
7	Психологія релігії.	5	8
8	Психологія масової поведінки у екстремальних ситуаціях.	18	24
Разом		72	106

7.РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Андреева Г.М. Социальная психология. Учеб. для вузов / Г.М.Андреева. - М. : Аспект-Пресс, 2003. –363 с.
2. Блумер Г. Коллективное поведение // Психология масс. Хрестоматия. Под ред. Д.Я.Райгородского. - М. : Директ-Медиа, 2007. – 40с. Режим доступа : http://www.biblioclub.ru/26478_Kollektivnoe_povedenie.html
3. Грушин Б.А. Массовое сознание: Опыт определения и проблемы исследования / Грушин Б.А. - Режим доступа: http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/socialnaja_filosofija/grushin_massovoe_soznani_e/24-1-0-1373
4. Кара-Мурза С. Г.Манипуляция сознанием \ Г.С.Кара-Мурза. – М. : Изд-во: Эксмо, 2009. – 864с. Режим доступа : http://www.koob.ru/karamurza/karamurz_manipul
5. Лебон Г. Психология масс / Г.Лебон. – Мн. : Харвест, 2000. – 320с.
6. Леонтьев О.В. Приёмы психического воздействия на людей: Конспект лекций / О.В.Леонтьев - СПб. : Изд-во Михайлова В.Н., 2000. – 64с.
7. Мельник Г.С. Mass-media: психологические процессы и эффекты / Г.С.Мельник. – Режим доступа : <http://do.gendocs.ru/docs/index-12235.html?page=9#423952>
8. Московичи С. Век толп. Исторический трактат по психологии масс / Пер. с фр. / С.Московичи. – М. : «Центр психологи и психотерапии» - Режим доступа : http://www.koob.ru/moskovich_i_s/vek_tolp_mosk
9. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу: Навч.посіб. / В.В.Москаленко – Київ, Центр учбової літератури, 2007. – 446с.
10. Назаретян А.П. Психология стихийного массового поведения / А.П.Назаретян. – М. : Академия, 2005. – 136с. Режим доступа : http://www.koob.ru/nazaretyan_akop/psihologiya_stihiinogo_massovogo_povedeniya
11. Панкратов В.И. Защита от психологического манипулирования: практ. руководство / В.И. Панкратов - М. : Изд-во института психотерапии, 2004. – 208с
12. Татенко В. Соціальна психологія впливу. Монографія / В.Татенко. – К. : Міленіум, 2008. – 216с.
13. Уледов А.К. Структура общественного сознания: теоретико- социологическое исследование / А.К.Уледов. – Режим доступа : http://platonanet.org.ua/load/knigi_po_filosofii/socialnaja_filosofija/grushin_massovoe_soznanie/24-1-0-1373
14. Шурко О. Натопн та його свідомість / О.Шурко. – Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2002. Вип. 4. – 352с.

Допоміжна

1. Арефьева Т. Как не дать собой манипулировать / Т.Арефьева. – М. : Мир книги, 2008. – 224с.
2. Бендас Т. Психология лидерства: Учеб. пособ. / Т.Бендас. – Питер, Издательский дом, 2009. – 448с.
3. Богомолова Н.Н. Социальная психология массовой коммуникации. Учеб. пособ. / Н.Н.Богомолова.– М. : Аспект Пресс, 2008. – 191с.
4. Брайант Д. Основы воздействия СМИ / Д.Брайант. – К. : Вильямс, 2004. – 432с.
5. Грачёв Г.В., Мельник И.К. Манипулирование личностью: организация, способы и технологии информационно-психологического воздействия / Г.В.Грачёв, И.К.Мельник. – М. : Алгоритм, 2002. – 288с.
6. Доценко Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е.Л.Доценко. – СПб. : Питер, 2005. - 304с.

7. Зелинский С.А. Манипуляция массами и психоанализ / С.А.Зелинский. – СПб. : Питер, 2008. – 248 с.
8. Зелинский С.А. Информационно-психологическое воздействие на массовое сознание С.А.Зелинский. – СПб. : Скифия, 2008. – 416с.
9. Кара-Мурза С. Власть манипуляции С.Кара-Мурза. – М. : Академический проект, 2007. - 384с.
10. Карпа М.І. Ідеологічно-психологічний фактор впливу у системі управління масовою політичною свідомістю: теоретичний аспект // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ – Вип.2.(26). -2006. – С.64-75.
11. Кричевский Г.Л. Психология лидерства / Г.Л.Кричевский. – М. : Изд-во Статут, 2007. – 544с.
12. Маккей Ч. Наиболее распространённые заблуждения и безумства толпы: Пер. с англ. / Ч.Маккей. – М. : Издательский дом «Альпина», 2004. – 333с.
13. Мэй А. Скрытое управление сознанием человека. Влияние и защита / А.Мэй. – СПб. : Прайм-Еврознак, 2007. – 93с.
14. Морозов А.В. Психология влияния / А.В.Морозов. – СПб. : Питер, 2000.– 512с.
15. Ньюман С. Скажи «нет» манипулятору / С. Ньюман. – М. : Добрая книга, 2007. – 224с.
16. Олешко В.Ф. Психология журналистики. Учеб. Пособ. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2006. – 240с.
17. Ольшанский Д. Основы политической психологии: Учеб. Пособ. Для вузов / Д.Ольшанский. - Екатиринбург : Деловая книга, 2001. – 496с.
18. Ольшанский Д. Политико-психологический словарь: Учебное пособие для вузов Д.Ольшанский. – М. : Изд-во Деловая книга, 2002. – 576с.
19. Ольшанский Д.В. Психология масс / Д.В.Ольшанский. – СПб. : Питер, 2001. – 368с.
20. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Навч. посіб. / Л.Е.Орбан- Лембрик. – К. : Академкнига, 2005. – 448с.
21. Райгородский Д.Я. Психология масс. Хрестоматия / Д.Я.Райгородский. – Самара, Издательство Бахрах-М, 2006. – 592с.
22. Социальная психология: Словарь / Под ред. М.Ю.Кондратьева. – М. : ПЕР СЭ, 2006. – 176с.
23. Счастливец Р. Манипулирование сознанием. Учитесь использовать слабости других / Р. Счастливец. – М. : АСТ, 2007. – 221с. 30 способов манипуляции и управления людьми. / авт.-сост. Дудинский

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека МДУ, Філатова,16 - <http://msu.edu.ua/library/>
2. Веб сторінка МДУ: www.msu.edu.ua
3. Мукачівська міська централізована бібліотека, ім. О.Духновича, вул. Духновича, 1 <http://www.muklib.mk.uz.ua/>
4. Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф. Потушняка. м.Ужгород, вул. Проспект Свободи, 16 - <http://biblioteka.uz.ua/>
5. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>
6. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від « ___ » _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)